

א) וינחם לא: ויש"ן
ב) ופי עשה זה חכמה
עיון ערך ספק: א) זיל ולא
א) חכמה: זה מתי"ס
ד) חולין פ"ה, ס' ב"ק מ"ג
ה) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ו) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ז) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ח) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ט) וי"ק ש"ס, ו' חולין

תורה אור השלם

1 וכן תעשה להחמיר
וכן תעשה להחמיר
וכן תעשה לכל אבדת
אזיק אשר האבד מפניו
ומצאתה לא תובל
להתעלם: דברים כב ג
2 יגיד עליו רעו מקנה
אף על עולו: איוב לו לו
3 שלח תשלח את האם
ואת הבנים תשחך לך
למען ייטב לך והיארבת
ימים: דברים כב ז
4 לא תשנא את אחיך
בלבבך הוכח תוכיח כי
עמייתך ולא תשא עליו
חטא: ויקרא טו י
5 כי תראה חמור שאיך
רביץ תחת משאו והחיל
מעצב לו עוב תעוב עמו:
שמות כב ה'
6 לא תראה את
חמור אחיך או שורו
פגלים בדרך והתעלמת
מהם הקם תקים עמו:
דברים כב ד

הגהות הגר"א

[א] נמי ופי' רועה בין
הכרמים וי"ז פסוקים: חסרון
כרמ"ק ופי' (ועמ"ש רד"ק
נ"מ ס' רמ"א ס"ק ה:)

רבינו חננאל

איסטרא. אמר רבה אמר
קרא לכל אבדת אחיך
לרבות אבדת קרקע: קתני
וישא רועים בדרך אינה
אבדה הא רצים בדרך
ורועים בכרמים אבדה
היא. וקתני סיפא אבדה
בכרמים הרי זו אבדה
הא רועים אינה אבדה
קשיא וישא אסיפא. ופיקח
רבה הכי רצה חכמה
כלפי השדה אבדה היא
וחייב להחזיר. רצה ופניה
כלפי המרינה אינה אבדה.
ורעה בדרך ואפי' רועה
ככרמים אינה אבדה
אבל יש בה אבדות
קרקע שאוכלת המורות
ומפסדת הכרם והאי דקתני
רצה בין הכרמים הרי
אבדה באבדות גופה
כי בריצה מכין אותה
ומורת הכרם ועושין בה
חבורות והו' פי' מסתקבא
כי סיקוב זה לשון חכמה
הוא. (ב) והא דתניא
ורעה בכרמים אינה אבדה
בכרמי כותי' אבדת קרקע
ליכא דהא קרקע כותים
הוא. אבדת גופה ליכא
דהא רועים מעט מעט
והולוכם בניחותא ואין
סיקוב. השב אפי' ק'

א) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ב) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ג) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ד) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ה) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ו) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ז) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ח) וי"ק ש"ס, ו' חולין
ט) וי"ק ש"ס, ו' חולין

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

אסרטיא. לך כנוסה לרבים: שטופין ונאין. לשדה חמירי:
אמר רבא לנל אבידה גו'. מילתא באפי' נפשיה היא דאמר רבא
צבי מדרשא: מאי למימרא. ומיפוק ליה משום עומרין שיטין ככלל
אבידה דדמו לפרטא דשה ושלמה ולמה לי לכל לרצוניה: רועה

HebrewBooks.org © Moznanim Publishers. No commercial use allowed.

באסרטיא ופרה רצה בין הכרמים הרי זו
אבידה פלית בצד גדר קרדום בצד גדר
ופרה רועה בין [א] הכרמים אין זו אבידה
ג' ימים זה אחר זה הרי זו אבידה יראה
מים ששוטפין ובאין הרי זה גודר בפניהם
אמר רבא לכל אבדת אחיך ילרבות
אבדת קרקע א"ל רב חנינה הרבא תניא
דכמייע לך ראה מים ששוטפין ובאין הרי
זה גודר בפניהם א"ל אי משום הא לא
אי דאיכא עומרין מאי למימרא לא צריכא
דאית בה עומרין דצריכי לארעא מהו
דתימא כיון דצריכי לארעא כי גופה דארעא
דמיין קמ"ל: מצא חמור ופרה [וכו']:
הא גופה קשיא אמרת מצא חמור ופרה
רועין בדרך אין זו אבידה רועין בדרך הוא
דלא הוו אבידה הא רצה בדרך רועה
בין הכרמים הויא אבידה אימא סיפא
חמור וכליו הפוכים ופרה רצה בין הכרמים
הרי זו אבידה רצה בין הכרמים הויא
אבידה הא רצה בדרך רועה בין הכרמים
אין זו אבידה א"ל אמר אביי יגיד עליו ריעו
תנא רועה בדרך דלא הויא אבידה והוא
הדין לרועה בין הכרמים תנא רצה בין
הכרמים דהויא אבידה והוא הדין לרצה בדרך א"ל רבא אי יגיד עליו ריעו
ליתני קילתא וכ"ש חמירתא ליתני רצה בדרך דהויא אבידה וכ"ש רצה
בין הכרמים ולתני רועה בין הכרמים דלא הויא אבידה וכ"ש רועה
בדרך אלא אמר רבא רצה ארצה לא קשיא הא דאפה לגבי דברא הא
דאפה לגבי מתא רועה ארועה נמי לא קשיא כאן באבדת גופה כאן
באבדת קרקע וכי קתני רועה בדרך לא הויא אבידה הא רועה בין
הכרמים הויא אבידה באבדת קרקע וכי קתני רצה בין הכרמים הויא
אבידה הא רועה בין הכרמים לא הויא אבידה באבדת גופה דרצה בין
הכרמים מסקבא ורועה בין הכרמים לא מסקבא ורועה בין הכרמים נהי
דלא מסקבא תיפוק ליה משום אבדת קרקע יבדכותי ותיפוק ליה משום
אבדת גופה דדלמא קטלו לה באתרא דמתרו והדר קטלי ודלמא אתרו
בה אי אתרו בה א"ל אודהרו בה ודאי אבידה מדעת היא: החזירה
וברחה החזירה וברחה [וכו']: א"ל ההוא מדרבנן לרבא אימא השב
הדא זמנא תשיבם תרי זמני א"ל א"ל השב אפי' ק' פעמים משמע תשיבם
ולחורבנות מנין ת"ל תשיבם מ"מ ה"ד אי דמימרא פשיטא אי דלא
מימרא אמאי לעולם דמימרא והא קמ"ל דלא בעינן דעת בעלים וכדר' אלעזר דאמר דהכל צריכין
דעת בעלים לחיין מהשבת אבידה שהתורה ריבתה השבות הרבה שלח תשלח א"ל רבא
זימנא תשלח תרי זמני א"ל שלח אפי' מאה פעמים משמע תשלח אי לי אלא לדבר הרשות לדבר
מצוה מנין ת"ל תשלח מ"מ א"ל ההוא מדרבנן לרבא ואימא הוכח הדא זימנא תוכיח תרי זמני א"ל
הוכח אפי' ק' פעמים משמע תוכיח אין לי אלא הרב לתלמיד תלמיד לרב מנין ת"ל הוכח תוכיח
מ"מ עוב תעוב עמו אין לי אלא בעליו עמו שאין בעליו עמו מנין ת"ל עוב תעוב מ"מ הקם תקים
עמו אין לי אלא בעליו עמו שאין בעליו עמו מנין ת"ל הקם תקים מ"מ ולמה ליה למכתב פריקה
ולמה ליה למיכתב טעינה צריכי דאי כתב רחמנא פריקה הוה אמינא משום דאיכא צער בעלי
חיים ואיכא חסרון כים אבל טעינה דלאו צער בעלי חיים איכא ולא חסרון כים איכא א"ל
ואי אשמעינן טעינה משום דבשכר אבל פריקה דבאבדן אימא לא צריכא ולר"ש דאמר אף טעינה
בהנם מאי איכא למימר לר"ש לא מסיימי קראי למה לי למכתב הני תרתי ולמה לי למכתב
אבידה צריכי דאי כתב רחמנא הני תרתי משום דצערא דמרה איתא צערא דידה איתא אבל
אבידה דצערא דמרה איתא וצערא דידה ליתא אימא לא ואי אשמעינן אבידה משום דליתא למרה בהרה

לא

קורדום בצד גדר. פירשתי לעיל (כה: סד"ה ואם נטל):
למה לי למכתב רחמנא פריקה בו' אין לפרש למה לי
דכתב כוליה קרא דפריקה או דטעינה דא"כ הכי
קאמר אי אשמעינן טעינה דבשכר הא משמע לקמן (דף ג:).
טעינה לא הוי בשכר אלא משום
דנכתב פריקה ועוד דלא שייכא
הך צריכותא אלא לקמן אלא י"ל
למה לי לכתב רחמנא יתורא דמרבין
אין צעליו עמו בפריקה ולמה לי
דכתב טעינה:

HebrewBooks.org © Moznanim Publishers. No commercial use allowed.

באסרטיא ופרה רצה בין הכרמים הרי זו
אבידה פלית בצד גדר קרדום בצד גדר
ופרה רועה בין [א] הכרמים אין זו אבידה
ג' ימים זה אחר זה הרי זו אבידה יראה
מים ששוטפין ובאין הרי זה גודר בפניהם
אמר רבא לכל אבדת אחיך ילרבות
אבדת קרקע א"ל רב חנינה הרבא תניא
דכמייע לך ראה מים ששוטפין ובאין הרי
זה גודר בפניהם א"ל אי משום הא לא
אי דאיכא עומרין מאי למימרא לא צריכא
דאית בה עומרין דצריכי לארעא מהו
דתימא כיון דצריכי לארעא כי גופה דארעא
דמיין קמ"ל: מצא חמור ופרה [וכו']:
הא גופה קשיא אמרת מצא חמור ופרה
רועין בדרך אין זו אבידה רועין בדרך הוא
דלא הוו אבידה הא רצה בדרך רועה
בין הכרמים הויא אבידה אימא סיפא
חמור וכליו הפוכים ופרה רצה בין הכרמים
הרי זו אבידה רצה בין הכרמים הויא
אבידה הא רצה בדרך רועה בין הכרמים
אין זו אבידה א"ל אמר אביי יגיד עליו ריעו
תנא רועה בדרך דלא הויא אבידה והוא
הדין לרועה בין הכרמים תנא רצה בין
הכרמים דהויא אבידה והוא הדין לרצה בדרך א"ל רבא אי יגיד עליו ריעו
ליתני קילתא וכ"ש חמירתא ליתני רצה בדרך דהויא אבידה וכ"ש רצה
בין הכרמים ולתני רועה בין הכרמים דלא הויא אבידה וכ"ש רועה
בדרך אלא אמר רבא רצה ארצה לא קשיא הא דאפה לגבי דברא הא
דאפה לגבי מתא רועה ארועה נמי לא קשיא כאן באבדת גופה כאן
באבדת קרקע וכי קתני רועה בדרך לא הויא אבידה הא רועה בין
הכרמים הויא אבידה באבדת קרקע וכי קתני רצה בין הכרמים הויא
אבידה הא רועה בין הכרמים לא הויא אבידה באבדת גופה דרצה בין
הכרמים מסקבא ורועה בין הכרמים לא מסקבא ורועה בין הכרמים נהי
דלא מסקבא תיפוק ליה משום אבדת קרקע יבדכותי ותיפוק ליה משום
אבדת גופה דדלמא קטלו לה באתרא דמתרו והדר קטלי ודלמא אתרו
בה אי אתרו בה א"ל אודהרו בה ודאי אבידה מדעת היא: החזירה
וברחה החזירה וברחה [וכו']: א"ל ההוא מדרבנן לרבא אימא השב
הדא זמנא תשיבם תרי זמני א"ל א"ל השב אפי' ק' פעמים משמע תשיבם
ולחורבנות מנין ת"ל תשיבם מ"מ ה"ד אי דמימרא פשיטא אי דלא
מימרא אמאי לעולם דמימרא והא קמ"ל דלא בעינן דעת בעלים וכדר' אלעזר דאמר דהכל צריכין
דעת בעלים לחיין מהשבת אבידה שהתורה ריבתה השבות הרבה שלח תשלח א"ל רבא
זימנא תשלח תרי זמני א"ל שלח אפי' מאה פעמים משמע תשלח אי לי אלא לדבר הרשות לדבר
מצוה מנין ת"ל תשלח מ"מ א"ל ההוא מדרבנן לרבא ואימא הוכח הדא זימנא תוכיח תרי זמני א"ל
הוכח אפי' ק' פעמים משמע תוכיח אין לי אלא הרב לתלמיד תלמיד לרב מנין ת"ל הוכח תוכיח
מ"מ עוב תעוב עמו אין לי אלא בעליו עמו שאין בעליו עמו מנין ת"ל עוב תעוב מ"מ הקם תקים
עמו אין לי אלא בעליו עמו שאין בעליו עמו מנין ת"ל הקם תקים מ"מ ולמה ליה למכתב פריקה
ולמה ליה למיכתב טעינה צריכי דאי כתב רחמנא פריקה הוה אמינא משום דאיכא צער בעלי
חיים ואיכא חסרון כים אבל טעינה דלאו צער בעלי חיים איכא ולא חסרון כים איכא א"ל
ואי אשמעינן טעינה משום דבשכר אבל פריקה דבאבדן אימא לא צריכא ולר"ש דאמר אף טעינה
בהנם מאי איכא למימר לר"ש לא מסיימי קראי למה לי למכתב הני תרתי ולמה לי למכתב
אבידה צריכי דאי כתב רחמנא הני תרתי משום דצערא דמרה איתא צערא דידה איתא אבל
אבידה דצערא דמרה איתא וצערא דידה ליתא אימא לא ואי אשמעינן אבידה משום דליתא למרה בהרה

רבי שמעון לא מסיימי קראי

תימא דלקמן (דף ג:). משמע
דקרא דנופלים בדרך לא מסכים
לר"ש דהוי טעמינה דטעמייהו עלייהו
משמע ואי לא כתב אלא חד הוה
מוקמי ליה בפריקה אכל קרא דרובין
תחת משאו לא משמע לכ"ע אלא
בפריקה וכשנכתבו שניהם ע"כ גם
לר"ש קרא דנופלים בדרך הוי
טעמינה וא"כ לר"ש לא יתבז אלא
חד יתורא לאין צעליו עמו בקרא
דנופלים בדרך וי"ל דרובין תחת
משאו נמי לא מסכי' לר"ש דלפטר
למשמע דטעינה דע"י שאין הרבה
בני אדם לטעון מכבוד המשו' על
הזהמה ורובתא ולקמן לא אכטריך
למימר דלא מסיימי אלא אקרא
דנופלים בדרך והא דפריך לקמן (דף
ג:) והא ודלתא בפריקה הוה דכתיב
לא הוי אלא אליבא דרובין לר"ש
מלי מהויו טעמינה:

אבל

אין לי אלא לביתו
השב השנה מעליהם
ממשע ולחורבנותו
מנין. דקמי ליה לומר
בשנתו לנתן דבעלים
(ב"ק ז:). הכל צריכין
דעת בעלים. גונג ונחל
או אחר מהצד שנתן
שהחזיר וי"ל דהוי
לבעלים וחס לא הוי
חייב המחזיר בחמירות
(שם). שלח אפילו מאה
פעמים משמע. שלח
לעולם משמע וי"ל דלשון
לכ"י הוא דלתיא אין לי.
לדריך שלח אלא לדבר
השבות. לדבר מצוה. כגון
קו יולדת ותיבת מנוע
(חולין קמא.).

רבינו חננאל (תבשר)

פעמים תשיבם אפי'
ר"א הכל צריכין דעת
[בעלים] חזין מהשבת
אבידה (לבעלים) שהוי
ירבתה החזרה בה השבות
הרבה. וכן שלח תשלח את
האם חייב לשלחה אפי'
ק' פעמים ואפי' צריך לה
לדבר מצוה כגון טהרת
הבית ויבוא בו אפי'
הכי חייב לשלחה האם
וכן דין הוכח תוכיח אפי'
ק' פעמים ואפי' תלמיד
לרב. וכן עוב תעוב
וכן הקם תקים בין בעליו
עמו בין אין בעליו עמו

עין משפט
נר מצוה

קבא א ב מיי פט"ו
מהל' אבידה הלה
ג ה סג עין עד טו"ע
ח"מ קי רס טע"ק ט:
קבא ג ד מיי שם פ"יא
הלה כ סג שם
טו"ע ח"מ קי רט טע"ק
ט:
קבא ה ו ז ח מיי פט"ו
שם הל' ג ד סג שם
טו"ע ח"מ קי רס
טע"ק ג:
קבא ט י מיי שם פ"יא
הל' ד טו סג שם
טו"ע ח"מ קי רס טע"ק
ה:
קבא כ מיי פ"ד מהל'
גניבה הל' י ועין
בהשגות ובמ"מ ופ"א
מהל' גניבה הל' ח סג
שם ע"א טו"ע ח"מ קי
שם טע"ק ה:
קבא ל מיי פ"א מהל'
אבידה הל' טו סג
שם ע"א טו"ע ח"מ קי
שם טע"ק ו:
קבא נ מיי פ"ג מהל'
שמהיה הל' ה סג
שם טע"ק ז:
קבא ס מיי שם הל' יט:
קבא טו מיי פ"ו מהל'
דעות הל' ז סג
שם טע"ק י:
קבא פו מיי פ"א מהל'
רואה הל' ח סג
שם פ"א טו"ע ח"מ קי
רע טע"ק י:

מוסף רש"י

אין לי אלא לביתו
השב השנה מעליהם
ממשע ולחורבנותו
מנין. דקמי ליה לומר
בשנתו לנתן דבעלים
(ב"ק ז:). הכל צריכין
דעת בעלים. גונג ונחל
או אחר מהצד שנתן
שהחזיר וי"ל דהוי
לבעלים וחס לא הוי
חייב המחזיר בחמירות
(שם). שלח אפילו מאה
פעמים משמע. שלח
לעולם משמע וי"ל דלשון
לכ"י הוא דלתיא אין לי.
לדריך שלח אלא לדבר
השבות. לדבר מצוה. כגון
קו יולדת ותיבת מנוע
(חולין קמא.).

מוסף רש"י

אין לי אלא לביתו
השב השנה מעליהם
ממשע ולחורבנותו
מנין. דקמי ליה לומר
בשנתו לנתן דבעלים
(ב"ק ז:). הכל צריכין
דעת בעלים. גונג ונחל
או אחר מהצד שנתן
שהחזיר וי"ל דהוי
לבעלים וחס לא הוי
חייב המחזיר בחמירות
(שם). שלח אפילו מאה
פעמים משמע. שלח
לעולם משמע וי"ל דלשון
לכ"י הוא דלתיא אין לי.
לדריך שלח אלא לדבר
השבות. לדבר מצוה. כגון
קו יולדת ותיבת מנוע
(חולין קמא.).

מוסף רש"י

אין לי אלא לביתו
השב השנה מעליהם
ממשע ולחורבנותו
מנין. דקמי ליה לומר
בשנתו לנתן דבעלים
(ב"ק ז:). הכל צריכין
דעת בעלים. גונג ונחל
או אחר מהצד שנתן
שהחזיר וי"ל דהוי
לבעלים וחס לא הוי
חייב המחזיר בחמירות
(שם). שלח אפילו מאה
פעמים משמע. שלח
לעולם משמע וי"ל דלשון
לכ"י הוא דלתיא אין לי.
לדריך שלח אלא לדבר
השבות. לדבר מצוה. כגון
קו יולדת ותיבת מנוע
(חולין קמא.).